

ШЭН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы
№ 227 (9302) | Среда, 1973 чыл, сентябрь 26 | 1925 чылда
үлөшлөттөгөн | Өртөө
2 көп

ЭШ Л. И. БРЕЖНЕВТИН ТАШКЕНТИДЕН ЧОРУПКАНЫ

СЭКП ТБ-ның Чыгыш секретары Леонид Ильич Брежнев
сентябрь 25-те Ташкенттен Москвага чорупкан.
Эш Л. И. Брежнев-биле калы СЭКП ТБ-ның кежигүннери:
СЭРЗ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазын оралакчы
З. Н. Нуриев, СЭРЗ-ниң белектерлер министр Г. С. Золоту-
тин, СЭКП ТБ-ның Чыгыш секретарынын дузалакчызы
Г. Э. Цуканов, СЭКП-ниң Төп ревизион комиссиясынын кежиг-
үнтү, СЭКП ТБ-ның Чыгыш секретарынын дузалакчызы
А. М. Александров олар база чорупканар.
СЭКП ТБ-ның Политбюро кежигүтү, Казакстаның КП ТБ-
ның бирги секретары Д. А. Кунаев, СЭКП ТБ-ның Политбу-
ро кежигүтүгө кандидат, Узбекстаның КП ТБ-ның бирги
секретары Ш. Р. Рахматов, СЭКП ТБ-ның кежигүтү, Узбек
ССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы Н. М.
Матчанов, Узбек ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Дарга-
зы Н. Д. Худайбердыев, Азербайжаньың КП ТБ-ның бирги
секретары Г. А. Алиев, Киргизияның КП ТБ-ның бирги се-
кретары Т. У. Усубалиев, Тажикстаның КП ТБ-ның бир-

ги секретары Д. Р. Расулов, Туркменистаның КП ТБ-ның
бирги секретары М. Н. Гапуров, Узбекстаның КП ТБ-ның
бирги кежигүтүнүн, республиканың Министрлер Чөвүлелиниң
Президиумунун кежигүтүнүн, партия обкомдарынын бирги
секретарьлары, Узбекстаның облусукомдары дарагалары,
республиканың министрстволарынын болгаш ведомстволары-
ны, Ташкент областын болгаш хоорайын партия база
совет органдарынын удуртукчулары, хөй-ниитиниң төлөөлө-
чилери эш Л. И. Брежневти Ташкентиниң аэропортудан
барып узатканар.
Хоорайын он-он мун туртактары аэропортка чедир
бүтү орутку дургаар Леонид Ильич Брежневке чүректин
ханызындан байыр чедирип турганар.
(СЭТА).

КОММУНИЗМНИН ХЕРЭЭ ДЭЭШ СОРУК СИРГЕН АЖЫЛ-ИШ ЧУРТКА ХӨЙ ХӨВӨН ДЭЭШ

Узбек ССР-ге Улустарың найыралы орденни тывыскан
Хөвөң тарыыр республикаларның партия-
ажылагый активиниң хуралы

Совет Узбекистан дег эргит
социалист республика-
ларын найыраладыт ег-бүлө-
лөнгө наймачыктыг чексиз-
лешкенин чедип алган. Шаң-
да "партия-бүдүрүш" болгаш
хождолай чораш чегини
улустары Совет эрге-чарырга-
ның чыдаардан социализм бол-
гаш коммунист пиятиселди
тургузарып, үч-чадызын
аажок удуз шурашкынын кыл-
гаш. Узбек улус ол төгүдүт
орун Узбек Октябрынын тил-
дөзгөзинин, Совет Эңилелиниң
Коммунист партиясынын
удуртукчуларыны ачында эр-
кен. Узбек ССР бедик хөгжү-
дөлүгү, эртемниң болгаш
культура күчүлү болгаш че-
кестелген республика бол-
гаш. Амгы үдө Узбек ССР
чегин-биле байлаа болду, ол
бүтү совет улустарын чыгыш
айы-дууналышкы ег-бүлө-
лөнгө чогадыткан ажил-жи-
биле чедип алдыган.
Келер чылын боттарыны
алдарың хүнүн — тургусту-
гандар бээр бежен чылын
демдегээр Узбек ССР болгаш
Узбекстаның Коммунист
партиясы бистини чуртка ко-
мунист тургузушкунга,
СЭКП-ниң XXIV съездинин
төгүдүт шиктирлерин амыд-
рамга боттандырырга улуг

кентиниң кудумчуларында бол-
гаш шалдырыңа улутурун
болгаш көдөз ажил-агыйн
шиктирлерин чедип алды-
ның дугайында, күш-ажылы
мурнакчыларын дугайында чу-
гаалап турар транспарантылар,
дегирлер болгаш паннолар
көстүп турар. Ураа чуул орду-
нуң чанында — ССР-ниң Ку-
руве тугу, акы-дуума бүтү
экилдешкен республикалар-
нын туттары кишиги турар.
Сентябрың 24-те алаа Узбек-
станың КП ТБ-зынын бол-
гаш Узбек ССР-ниң Дээди Со-
вединиң республикага Улустарың
найыралы орденниң тывыскан
бирги хуралы бооп эртен.
Залда — Узбекстаның КП
ТБ-зынын кежигүтүн, Узбек
ССР-ниң Дээди Совединиң
депутаттары, республиканың
партия, совет болгаш хөй-ни-
ти органдарынын дугайында
тургустулар, Ташкентиниң ажил-
чы чондарынын төлөөлөкчилери,
улутурун болгаш көдөз
ажыл-агыйн мурнакчылары,
эртениң болгаш культураның
ажылдакчылары, Совет Армия-
нын дайынчылары, Казакстан-
нын, Азербайжаньың, Киргизия-
нын, Тажикстаның, Туркмени-
станың партия болгаш
совет удуртукчу ажилдакчы-
лары оларын арзыдаң бар.
СЭКП ТБ-ның Чыгыш се-

кретары эш Л. И. Брежневти
чыгыштан диктатты, үрү-
чүлөдөш ажил чаксаакчыны
биле уткашканар.
Хурал президиумда —
СЭКП ТБ-ның Политбюро ке-
жигүтү, Казакстаның КП
ТБ-ның бирги секретары Д. А.
Кунаев, СЭКП ТБ-ның кежигү-
түнүн, Узбек ССР-ниң Минис-
трлер Чөвүлелиниң Даргазы
Н. М. Матчанов байырың
хуралда айтканар.
Совет Эңилелиниң болгаш
Узбек ССР-ниң күрүне гим-
ниниң залга өндүр чаагай ча-
гылаанар.
СЭКП ТБ-ның Политбюро-
нуң составын байырың хурал-
да киржикчилериниң хуңдугу
президиумга уаңт соруқ ки-
ришкени биле сонгаан.
Бистин партиянын ТК-зын
ың Чыгыш секретары Ле-
онид Ильич Брежневке баш-
тапкан СЭКП ТБ-ның
Чыгыш секретары
эш Л. И. Брежневке
өс берген. Чыгыштан турп
кетеш, эш Л. И. Брежневти
диктатты ажил чаксаакчыны
биле уткашкан. СЭКП-ге, он-
деннин Төп Комитетте ала-
дар болдурун, ТК-ның Полит-
бюрога аладар болдурун
йөрөл салышкынырга залга
чагылаан турган.

Хөвөң тарыыр республика-
ларын партия-ажыл-агый
активиниң хуралы сентябрь
24-те Ташкентте болуп өт-
кен. ССР-ниң хөвөң өстүрүп
турар республикаларын
ажылчы чондарынын алган
тоску беш чылдын үшү
пийтирлэг чымыда соци-
лист хуузагелдериниң кү-
чүнниң турарынын дуга-
йында айтырыгын хуралга
чуулаанар. Дүжүт ажаа-
дамын орнанаастарынын
болгаш келер көдөз ажил-
агый чымыда белектерлериниң
соңгаарында ажилдакчы-
ларын чогуур хуузаамда чо-
руларынын, сугаттың чө-
рө ажилында база мал ажилы
улам көдүрүлгенин айтыр-
лары база чуулаалган.
Хуралдын киржикчилери
СЭКП ТБ-ның Чыгыш се-
кретары эш Л. И. Брежневти
ажил чаксаакчынырга-биле
чүректин ханызындан ут-
кашканар.
Казакстанын, Узбекстаны-
нын, Азербайжаньың, Киргизия-
нын, Тажикстанынын
болгаш Туркменистаның Ком-
партиялар ТК-ларынын се-
кретарлары, ул республика-
ларын Министрлер Чөвү-
лелиниң Даргалары бол-
гаш оларын оралакчылары,
көдөз ажил-агый министр-
лер, республикаларын пар-
тия обкомдарынын бирги се-
кретарлары, Узбек ССР-ниң
партия хооромдарынын
райкомдарынын секретары,
улутурун, көдөз
ажыл-агыйн, суг болгаш
белектер органдарынын
ажылдакчылары, көдөз ажил-
агыйн тускай эртемниң
биле, боттандырыңа хурал-
дын хуралда ажилдакчы ки-
ришкен.
СЭКП ТБ-ның кежигүтүн
СЭРЗ-ниң Министрлер
Чөвүлелиниң Даргазын
оралакчы эш З. Н. Нуриев,
СЭРЗ-ниң белектерлер
министри эш Г. С. Золоту-
тин, СЭКП ТБ-ның Чыгыш
секретарынын дузалакчызы
эш Г. Э. Цуканов, СЭКП-ниң
Төп ревизион комиссиясынын
кежигүтү, СЭКП ТБ-ның
Чыгыш секретарынын дуза-
лакчы эш А. М. Александров
олар база хуралда
ажылдакчы киришкен.
Штер—СЭКП ТБ-ның По-
литбюро кежигүтү, Казак-
станың КП ТБ-ның бирги
секретары Д. А. Кунаев,

ЭШ Л. И. БРЕЖНЕВТИН ЧУГААЗЫ

Совет Эңилелиниң Комму-
нист партиясынын Төп Ко-
митетиниң күндүгү кежигү-
нөри.
Узбекстаның Коммунист
партиясынын Төп Комитет-
иниң күндүгү кежигүтүн,
СЭРЗ-ниң Дээди Совединиң
болгаш Узбек Совет Соци-
алист Республикасынын Дээди
Совединиң күндүгү депутат-
тары.
Эргин чыдар, өшүктөр!
Сөгүтүштер, алаа си-
лерниң республикаларга ала-
зын улаа дээр уктары тава-
нышкан кижиле болгаш мей.
Ыңгаалаа-даа бо улаада
Узбек Совет Социалист
Республикага Улустары-
нын найыралы орденни тысыр
өрүшкүдү болгаш хуңдугу
дөдөганы күдөлдү хээр ас-
кекжикти болгаш-дыр мей.
Силерниң республикаларын
тургулаа бо үшкү шаңал —
улутуң улуг күш-ажылыны,
коммунисттериниң орнанаачы-
ны, соруқ киришкени ажилыны.
Төрөн чуртка шыңызы-биле
бараан болурун ачы-ханыа-
зы болуп турар. Ол — Совет-
тер куртукун улустарынын бу-
зублас акы-дуума экилдеш-
кылаарында, бистин ийги-
ти коммунисттериниң Совет
Узбекстаның ачы-ханыа-
зын төлөткө-биле үнөлөп көргөн
ол болур.
Партиянын Төп Комитет-
иниң, СЭРЗ-ниң Дээди Совед-
иниң Президиумунун болгаш
Совет чакаткы амыузындан
Узбекстаның ажилчы аны-
зында, колхозчу тарачыны-
гында, интеллигенцияны-
да, коммунисттерге, комсомол-
чуларга, аныктарына, бү-
гү ажилчы чондарына
Төрөн чурттуң бо бедик
шаңалды дээр ийг байыр
чедирип тур мей Эргин өшү-
ктөр, бо өрүшкүдү хуңда,
бүтү совет кижилер силерге
байыр чедирип турарар.
Бо улаада коммунист ала-
мыдан көстөлгө, алаа мей
болгаш мей-биле калы чораш
штер-даа Болгарияның Комму-
нист партиясынын удуртук-
чулары биле чүректин ханы-
зында, конгүт ажилчы бес-
садарын кылды, Болгарияны
улустары-биле ужурашканы
бистин билдир болгаш силер.
Эш Тодор Живков болгаш БКП
ТК-ның Политбюроуун өске-
да кежигүтүн болгаш се-
кретарлары болгаш назааткы
удуртукчулары мейн Софияда
кайнар, база чүгө чо-
рупканымын билдир бол-
гаш Узбекстаның бедик
шаңалына-биле хошбаштыр
ош-дөргө байыры болгаш
болгаш коммунисттерге бол-
гаш бүтү болгаш улуска эң-
ең эш чүдөлдү күзүсүн
дамчадарын дээр чүгө.
Штер! Келер чылым Ортаа
Азияны экилдешкен рес-
публикалар-биле бир демей, Со-
вет Узбекстаның бежен че-
мдеп эрттер болгаш. Бистер
эрткен оруурусту хая көрүп
көргөш, Ортаа Азияның улустары
Октябрынын социалист
Улуг революциянын болгаш
социализм тилдөзгөзини түн-
дөлдө боттарынын пиятисел
хөгжүдөшкө кайы хире улуг

дээр машиналарын болгаш де-
риг-херекселдерин, бүдүр-бүдүр
бүдүрлөгүч чөдөрүн бистин
чурттуң төвүндөн бээр чору-
дуп турган.
Ортаа Азияга социализм
тургузушкунун херезин
партия ботуун эңең үнөлдү
капиталы—бодуңуң дээр
ажылдакчыларын күш-чи-
дамын, таланттын, чүткүлүн
берген. Коммунист партия
бодуңуң хуузаамында,
ажылчы чондар массаларынын
шиктирлериниң мурнакчы-
лыгы, орнанаачылары, чак
чүдүлү билди, үнөлдү кижилер
тыпкан, бижиктир ки-
жишкен, Улус массалар
ичкан ортаагы, чак чымыд
уузуңдан оттуң, чурттыгы-
нын эргежок чыгуузын, ме-
дер болуп, боттарынын са-
лым-чолуун ээлер бооп тур-
ганаар.
Бөгүн бистер Совет эрге-
чарга дээр баштайгы демис-
чаларын, дегирин партияга
кижиштерген, силерниң эрте
социалист чурттайышкынын
экилдешкенин эштер Н. Тару-
лов, К. Абдеев, А. Ибра-
мов, Ф. Ходжаев, Ю. Ахун-
бабаев болгаш өскөдөр
даа өрүшкү болгаш хуңдугу
чедип-биле сактып турар бис.
Оларын биле калы Ортаа
Азияга М. В. Фрунзе, Г. К.
Орджоникидзе, В. В. Куйби-
шев, Я. Э. Рудзутак, И. М. Ва-
рейск олар ажилдан чораш-
кан. Оларын аттарын улус
өрүп шиктирлериниң биле сак-
тып чоруурлар. Олар боттары-
ның херезин кырында чак ий-
лел халыктарыларын тургузуш-
кунга, социализм бактадырыңа
улус массаларынын улуг чү-
ткүдүп баштаанар.
Коммунист Узбек чеге
школадарын ажилды, төрөн
дылыгы номиарын, жуура-
ларын болгаш солундарын ү-
дүрүн орнанаастар, дегирин
халыктарын, халыктарын болгаш
бүтү ажилчы чондарын чак
билдир-биле чексизлө, соци-
лист идеалдар дээр демис-
челер оларын хей-аңт кирип
турган. Ол дээр эргиниң ху-
жудайгы чүдөлдөр ажил
эртери-биле холбашкан эңе-
нарын, харын-даа эңе-не
болгаш харысалганы деп чу-
гаалап болур ажил турган.
Ыңгаан чугаа «жөнөшкөч»
аңгы күштериниң удуртукчу-
лык сый шапкырын дугайында
да чоруп турган болгаш ук
ажыл шиктирлэг, алаа бол-
гаш тура-сорукут чорукту не-
ген турган. Эрткен он-он чыл-
дарың дугайында партия уз-
бек чеге культура революция-
зын ол сөстүң адуулаа-ла де-
нениң утказын адуулар бот-
тандырган.
Партияның улуг ажилынын
миллион-миллион ажилчы-
ларын болгаш колхозчуларын,
эртелдериниң болгаш кул-
тура ажилдакчыларын, бер-
диген күш-ажылынын үр-тү-
нели бистер бо хүндерге Уз-
бекстаның чексизлешкенин
дең көрүп турар бис. Магалы
хоорайыңа амы үнөң за-
водалар болгаш фабрикалар
ың, ажил-агыйн ажилдан
кылган шалдырың болгаш че-
кестелген садтарын көргөш, ки-

жиңи сөткөн өөрүр-дүр.
Узбекстаның амы индус-
траларды ажил үстүрүп чус
ажыл адыры-биле, он ишти-
де-ла ажилы, металлургия,
газ, нефть болгаш хуңдугу-
дамын, химия, радиотехни-
ка, электроника, хөвө-саязы
болгаш чоруп эстер боттанды-
рыңа-биле толараткан. рес-
публиканың, социализм ху-
дамын, бүтү совет чуртун со-
нуургаларыңа дугайы турар
улус ажил-агыйнын хей адыр-
лык комплекси — көдөз
ажыл-агый база-ла шапкын
хөгжүл олар.
Социализмниң үзүмдө Уз-
бекстаның катар тургусту-
ганы аажок улут социализм-
тиң ужуз-дууламы. Рес-
публикада ботун чартык миллион
адам бедик мергендилег үстү-
р ажилчыларын өзүп үгөн.
Олар коммунист тургузуш-
кунга партиянын толатканын
илдепкелдиң непердикчилер-
ли, колхозчу тарачыларын
илдепкелдиң экилдешкени бол-
гаш чедипкир-дир. Боттары-
нын арзында алы-бүрү на-
цияларын төлөөлөкчилери бар
Узбекстаның мурнакчы
ажылчыларын чедипкир-
дир бүтү чуртка билин-
гаш, Металлургия Даргазы,
түс, сөкөспест Мирзалим
Джумабаевтиң эскерткелерин
ер боттары Каджи Алку-
ловтиң, бекчи Борис Ефре-
мовтиң, эскерткелерин Ми-
хайл Нарушенин, пост-тазы ар-
гычылар Айша Абдурахмо-
новтиң, Лидия Казанцеваның,
Евгения Губанованың, Белла
Стадыченкоуну болгаш өске-
да хей-хей кижилерин ат-
сураа алган. Оларын че-
дипкирлеринге республика-
ның мун-мун ажил-ишчилер
денежип турарлар. Оларын
чедип алган бедик дээр бот
узбек ажилчы аныгын чедер
укуртук кызыларын айтып
турар, ук кызыларга ол чедер
дээрине боттандырың бис!

Совет экономиканың хөгжү-
дөлүгү бистин республика-
лымын кайызы-даа онзагы
чегин ээлеп турар, ыңгаара
Узбекстаның бир эвес ың-
да деп чуулаап болур болза,
бистин ийги саваасына ки-
рип турар, кол салышкыны
хөвөң бүдүрүлгө болгаш. Ма-
лаа силерниң өкө адирларын
хуузаа ужуз-дууламын кула-
дырын боттадым, ыңгаара
силерниң хөвөң республи-
када-да, ийги эвөлө хем-
чүдө-даа улуг ролдуң.
Совет кижилер Узбекстаның
күш-ажылы үнөлдү көрүп
турган, кылдымак болгаш
мергендилег хөвөң өстүрүк-
чүлүгү дугайы чымы-биле
чуулаалар. Бедик дүжүтү
өстүрүп алыр дээр хөвөң
өстүрүкчүлүгү кайы хире улуг
кушту, бодуңуң ажилы дээр
сугуш чаксаакчының үндүрү
турарын бистер эки билдир
хөвөң ийги биле дегирин тур-
ганынга боттандырың бис.
Узбекстаның Компартиянын ТК-зын
кежигүтүн, республиканың
Дээди Совединиң депутатта-
ры болгаш удуртукчу өске-
да ажилдакчыларын ол хууза-
а ийги биле дегирин тур-
ганынга конгүт өрүп тур мей,
эш Рахматов, Туркенин 945
мун тонна, Тажикстан 775
мун тонна хөвөң дугайы
хуузаа. Моң мурундагы
удуртукчулар хөвөң өстү-
рүң хуузаадырыңа үдүр хөвөң.
(Уланчымы 2-ги артыда).

А. Н. КОСЫГИН ЮГОСЛАВИЯДА

БЕЛГРАД. (СЭТА-ның тускай корр).
СЭКП ТБ-ның Политбюро кежигүтү,
СЭРЗ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы
А. Н. Косыгин ЮСФР-ниң Эңиледи
дүкүсүн чыгааның Даргазы Д. Биедич
дүкүсүн чыгааның адуулар алаа сентябрь
24-те алаа ужуруда найыраладыт алы-
чыны кылды чедө бөргө, ону югослав
наймылда өөрүкчүлүгү уткуп алган.
Сурчиде аэродрому ССР-ниң болгаш
ЮСФР-ниң күрүне тургустура-биле шимең.
Совет алаа чыгыш башкының уткууру-биле
аэропортка Д. Биедич, ЮСФР-ниң Президи-
умунун Күсөкчи бюрозунун кежигүтү
Г. Гиторов, ЮСФР-ниң Президиумунун
кежигүтү М. Мичунович болгаш Д. Ва-
дик, Сербияның Күсөкчи чыгаанын дар-
газы М. Бонич, улусу папалаа хөвөң
терениң талазы-биле экилдешкени
армия генералы Н. Любич болгаш
албанын өске-да кижилери чедө берген-
дер.
Уттанарың аразында — ССР-ниң
ЮСФР-де ээлини В. И. Степанов, совет а-
чын чөдөң ажилдакчыларын, дашкы
чурттарын дипломаттың төдө чөдөр-
лүн башкычырга база турган.
А. Н. Косыгин Д. Биедич-биле мен-
дешкен. ССР-ниң Министрлер Чөвүлели-
ниң Даргазына уруугар чечетер тузус-
кан. Оркестр Совет Эңилелиниң болгаш
Югославияның күрүне гимниин кү-
сөткен. А. Н. Косыгин биле Д. Биедич
хуңдугу таңымын эргөн.
А. Н. Косыгин биле Д. Биедич олар
машынага оураган, совет алаагы тус-
кайлаа чөдө чөдөрүлган. Югослав
айымындагы чуртаакчылар Белградта
кудучуларына оларын чымы-биле ут-
кашкан. А. Н. Косыгин-биле калы ону
удон совет албан кижилери база-ла Бел-
градта чедө бергенер.
БЕЛГРАД. (СЭТА). ССР-ниң Минис-
трлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Ко-
сыгиниң адыр дээр хуузаа алыш-
кын кылган.
Чыгыш найыраладыт байдалга бооп эр-
кен дүжүт хуузаага үзүмдө Д. Биедич
биле А. Н. Косыгин олар сөс ап, чүр-
чуулаалганар.

Эш Ш. Р. РАШИДОВТУҢ чугаазы

2-кү арын 1973 ч. сентябрь 26

КИРЖИКЧИЛЕРИ:

Хевексен — анык тракторист.
Арбай-оол — бригадир.
Херемма — совхозта библиотекка эргелген.

Хевексен көпөгө баарына үнү көтөргөн, ээе, херемма, мын сула шыгышкылар кытылаш, эринде кир-бей садым суураган, ша-пканын чок кылашкан турар.
Хевексен: (Дээрсе, ооо соола шыгышкылар көтөргөн). Хүлүм алып барып, биче дүшү чөдө-дө берген, мы-нам. Бо бралок шак чоп ту-рушкан дээр сизер? Мени от-туруп, дыптанары ол ири бе? Бригадир харын калып козулбас чор? Комбайнны урелген мей, адырайы-на баргай мей аде. Бо дөңгө баш мырмалы ийн чарык баар чыгып, «Уе, уе!».

Арбай-оол далаштыгы үнү көтөргөн, Хевексенин көрүп наам, көзө када мыт чок турар.

Арбай-оол: Эки-и! Шолчо үнөңүң ол бе?

Хевексен: Мени-и! Көрүп тур ишканың түт.

Арбай-оол: Аныктайм, адырайы бердиң бе, аам комбайнны буртуп турупту бе?

Хевексен: Наймал-даа ка-гай хаара.

Арбай-оол: Ороң шаңда-ла дестирип киришкен. Дө чарыштырп турар, көрбөдүң бе?

Хевексен: Көрүң-де тур мей. Хей тараа мостаргон, бастырган мотодил-беле шаңдаар дөңгөн дым-наш, үйү-димиң-даа ут-уан уаус ийн ол, бригадир.

Арбай-оол: Шаңда-ла аны-гы, киякниң сеткил-сагы-ны, арын-пүрү баа бар-ла болбай, Хевексен.

Хевексен: Ол-да апаа каас чыга-лар ийн, бригадир.

Арбай-оол: Чүдө азыр-иш-кы боола болза, мичаар-даа алып болуу-ла мыйна.

Хевексен: Мей эркен беш аякта дорамы, дорамы түтүм бе, мичаар?

Арбай-оол: Шору бөдүн.

„ШАГАР-ОЪТ“ Кыска көргүзү

Орта мөвөртөтүр түт боор. Шаңда-ла беш аяккыны «жык-карага» орнапкан, ам аныкче үмөйи турарык бо мыйна.

Хевексен: Ол мөңгө терең-дир. Арык аныкы арага садым ишпей калганың?

Арбай-оол: Бирде-и, ол ар-тык анык азыс, а сөз эки аныкдашыкы мақтап, дем-дөңгөн ол-дур. Ийнде, сөз арын-пүрүтүңгө идегени ол-дур. Чаа, бөтүн аныкда-зың ол бе?

Хевексен: Комбайнны урел-диң калды. Көрбөдүң бе? Дүң бо шаңда бөзүн чөткөйи барган, чагад кедим чоп. Көрбөдүң бе?

Арбай-оол: Шүптүсүс көр-дүсүс. Комбайн азыс, а сен бөдүн урелдиң калган бөдүн чоп.

Хевексен: Хей чүе! Ком-байн урелдиң-дир ийн.

Арбай-оол: Кантан?

Хевексен: (Байгыртыр-лаар). «Ону кым билди боор: түт караан басыла». Хок-даа тывес, көк демир чорук.

Арбай-оол: Эээ, еражок болгонда, жок дээр-даа дөш, калкырады, жоокуй.

Хевексен: «Хоокуй» де. Ки-жй бе ол?

Арбай-оол: Хомудаар үнү

чок-даа болза, чөт териге калдырган этти көргө, шы-нап-ла, көргөчүчү чорду.

Хевексен: Билдиң-да кон-чуг эр болууда, барып хо-дачирип көр даң.

Арбай-оол: Орта сагыш чо-ваа. Бөдүн-да мидир сен.

Хевексен: Чүдө деп чөт? Көр-гөй-де. Кани дыптанар дып-тың чүе мыйна.

III.

Арбай-оол чоруй баар. Хе-вексен шүтүлдү, хамирепи башып турда, ийн холуңда шармалык номпар туткан.

Хевексен: Чүдүң келер, Хе-вексен хейлениң эде тыр-кыл, омак киро баар.

Омек: Эки-и, Хевек!

Хевексен: Мендиң, Херек!

Калкан калтып, кайы сууңу чөдөңгө ол? Согуң номвар эмгекчө бе?

Херемма: Эртен-и көд-дүм. Кемдеке комбайнны-н-даа эргидим. «Шагар-оът» даа чүрүдүм.

Хевексен: Эжен-и бе: ба-рып-барып библиотекка эрге-лекчиз моорлоп келет, үн-дүргөн төлөдө. «Шагар-оътка» шактырыпса, анык-ры-кы-жанын-даа, аттың боор аа, Херек!

Херемма: Чадас. Көргө-

нүмүн. Билгенмиң төөртө-пей, чажырайы, ордлаш-тык-да.

Хевексен: Ол-даа чөп. Өм-түт чүе деп, хому корбайп бачым үдө алаа отурам бо мыйна.

Арбай-оол: Ам ону барып чүшкүрүдүр ийн. Бо мей-лик, сөткөччү киякыңиң «Шагар-оът»-беле чалы-дыр маң көрөм харын, Хе-рек.

Херемма: Урелген ком-байнны кайда ийн?

Хевексен: Борүдү-Чоога-да-ла ийнма чүе. Ийе-ийе, мыда харын.

Херемма: Олаада чөп түвө-дө козулбас.

Хевексен: Борүдү-Чоога-ның борүдү дөңгөшкө хир-е эвес, жок демир-де бол-гай. Өскө, терде тургузуп калгың иргэ мей бе азы...

Херемма: Адык-омак-тыр сен өлө.

Хевексен: Луң шаңда-ны. Автолавка баа турду. Бирөөн бүдүү кармапкан кияк болгай мей.

Херемма: Мыйна, уулаа мыйнаш чыга-ламын, уулаа мыйта-ла-ла сен мыйна, Хе-рек.

Херемма: Ады дугар «Сибирякты» агроном Авай-Урут долгап чоруп турбады бе.

Б. ОНДАР.

Хевексен: Кайда?

Херемма: Дөо тараа жө-тирп-де тур.

Хевексен: Чүдө деп чөт! Комбайнны кала билдиң ол. Билде-даа, ооо мыйнаш холуңа түт түвөгө күш чө-дөңгө.

Херемма: Ала караам-бисе жордүм. Чыгыс комбайнда элечкени турар, элүс иргэ бе деп караан-даа түтүм.

Хевексен: (Өскөк көрү-гөт). Ала-да адынам. Ийла-та бөгүн мыда чөп бөдүл-түп келгенери ол, бөдүрүн.

Бакын туттуган, салып сүйбөгөш, ийн-бөдүр басып турар. Ол аразында Херем-ма «Шагар-оът» көзөгөгө азыпкан. (Ылаа шокор ар-жымадык жас комбайнны башкарып чоруп, а водна ийик баштып, кирбей салдыр ар азорунда элечкени бар чылар). Хевексенин уругуң артыңга келген, «Шагар-оът» жөо бөдүр.

Херемма: Чаа, ажырт-жир-дир бе?

Хевексен: Оон-даа дора-дыр. «Ылаагың ыт чиге!» деп чүе бөдүр аде.

Херемма: Шаң-да анык. Совхоз шөлүдө чаагай дү-жүттү ажаар дээн, улу, анык хамык улу удуур уйгузуп уттуган чоруп тур-да, мыйнаган комбайнчы-лыктың бирөөн ийкында ки-рип турар, чөгөңчиз көрөм.

Хевексен: Мей сөзө ийа-дым чөп. Ам дорам барып аныкдашкан. Мооңу уулаа көрүсө, Херек, а далаң тур ийн.

Херемма: А мей сөзө ба-за мыйнаган мей. Ылаагың харын сен мыйна чоруп калдым.

Хевексен: Ылаа бе? Ыла-ны түрдүң бе, Херек? Чаа, беш хомган, түнөгө кел. Дынаар сен.

Херемма: Ылаамайы кал-лаар. Ылаа-ла жөо мей. А ажаадага мыйна буртуу үнөйү болгай. Ырыс-сыр-кы-нап чыдырып турган чор-дук.

Хевексен: Чөп-чөп. Дөң-дө-раа чоруптай.

Ийнде номпарың тутканы, чоруй баар.

Б. ОНДАР.

Тракторист

Бора-Халдуң. Ан-Баалы-тын, Чаңгыс-Хадының, Чо-га-Анысның шөлдеринте тра-кторларын дынын тууду баш-караш, чакы, чайгы, күсү хөвү амылдарында кирип туур механнизаторлар ара-зында анык кыстар кайы хей. Күчүтен техниканың ру-лон туткаш, чөт аңдаган, тараа чаштырган анык кыс-тарын аразында дуржулгалыг механнизатор Оорман Калдар, анык тракторист Вера Моң-гуш болгаш өскөлө-даа мур-накчы ишчилерин олурунда туржуп турар. Чөң-Хемчи районда СЭП-ниң ХХII съез-диз аттыг совхоз анык ме-ханнизаторларны белеткеп, оларның санын өстүрериче ичкээңгө салып, чыл са-нында трактористтерин, олар-нык иштине элээн каш уруглары өөредип ап турар.

Анык механнизатор Вера Моңгуш бо чылын чакы хөвү амылдарында идепкейлиг ки-ришеш, чайгы, күсү чөт аңдарылыгында сорукур амылал турар. Күсү чөт аңдарылыгында ол амыла-вышаан, хүн бүрүнүң элчег нормазын: 120—130 хуу күү-сөдип турар.

ЧУРУТА: тракторист Вера Моңгуш.

А. КОВАЛЕВТУҢ фотозу.

ЭР ХЕЙЛЕР

Сарыг-Септин № 2 ор-тумак школазынын өөре-нчикчилери класстар аайы-биле чыскаалыкпак, «Ле-нинчи орук» совхозтун огород шөлүнчө углапкан. 6—10 класстарнык 200 ажыг оолдары, уруглары

чаагай үнгөн картофельди казып эгелзэн. Органи-застыг, хей-аыттыг амыл-даанынын түнелинде школачылар 2,5 гектар черини картофелин кас-каш, совхозтун төп ша-нында шыгжамырже чү-дүрүп чоруткан.

Ол-ла хүн Сарыг-Сеп-тин № 1 ортумак шко-лазынын өөреникчилери ба-за 2,5 гектар черини кар-тофелин ажааган.

Бистин корр.

КЛУБ АЖЫЛЫНГА МЕРГЕЖИР ДЭЭШ

Сарыг-Септин Культура ба-жынында уран чүдү үчи-лешкенин клуб салбырын-кы сургуулу бөдүрүлгө практикалык аргеленидип бөз чартык ай ажа берген. Ол үнелк иштине олар «Ро-мантис» деп агитбрига-дын сценарийн болган ко-церт программаны, дүжүт ажаадазын чыдырып биз-нес агитхуудустары, түгүчү-лөдиг хуудустары бөдөткөш, ам түскэй маршрут-биле ра-йоннуң девискэзирин кезип чо-руп турарлар. Оларнык про-грамманында мурнакчы мета-

низаторларга аян туткан ыры, шууткер, бригадаларда ие-реттинген четистерин сойта-лаан интермедия-көргүзгөч кол черин эелей берген. Концерт номерлеринден Ни-на Иаговица «Хуудуруң» деп ыры, тыа дылга Га-ли-на Чувашова орус удустуң ырыларын, Андрей Попков би-ле Владимир Кожемкин «Ярославтын кожанары» күтсөдирге, көрүчүлөр ма-галап күлзөп ап турар. Оларын практикалык ба-ш-кылар хүнүңгө таварыштыр хөдүлгөриң болгаш тывы-гыларын маргылазын, дү-жүт ажаадазы төлөгө: «Дүжүтүн байыралаңы» ор-ганизастан арттырерлер.

Келир үнелк клуб ажы-дакчыларында мындыг хөдү-лиг практика үлүг дузаны че-дирер, Сарыг-Септин хуучу-кузутура амылдарынын ар-га-сүмезин өөренип алыр.

С. БАИР.

уран чүдү училищенин башкысы.

ӨӨРҮШКҮ БОЛГАШ КУДАРАЛ

Ажык-Бажынын азын-са-гың дүжүдөгө оон агроном туржук, арат-чон чоргарла-нып, харын-даа шүлүкчүлөр бөзүн чөтөң-чөтөң сөстөрү бараалгалып келген. А та-раалар Ада-чуртун элек-ишкенин үлүг-хуудун кириер аа-кежиктиг болганына өө-рүп, шилелер чалып турган. Дөңгө шөлө та чөтө сып, та чөтө борбак тараа бар чүе! Милларда-милларда тараалар-нын аразында Чөмгир-Салам

деп бир тараа турган чүең иргин. Ол анык кыдында хонактарга болгаш чашпаң-нарга болун көөргөттиңиң, мактапкан ылаар-даа турган.

Бир-ле хүн шиг-шаг дэң соонда, Чөмгир-Салам ком-байннын хоолойжыгытарын дамчап, чүкү машиназынын кырында түмө-сэл өөрү-биле хөлүкка бергенниң соонда, төп шагга келген. Солуңай чорук эгелзэн. Тараа арыг-лаар машиналарга өөйөлдөп,

хир-чамын, аштапкан, чүдү-рүкчү күчүтенин, метро ча-дазы ыкшап, бөдү чылар оору-биле чокташ, Чөмгир-Салам баа-ла чүкү машина-зынын хааржаанга келген.

Өскөң-тороң шөлдер-биле байырлашкан, Чөмгир-Салам шыгыамыр кайы сен дэңп халкан. Орук чыдың чиргал-чинеңиң, сырын сымлап турган. Тарааларын сеткил-чүрзө хайымалып.

Халтыр ор, чөлаачы.

Халтан үндүр халды ор-ден ырышкылаң-даа.

Чөлаачы ол та канчаары ол чүе ийн, чычаанын мөзүп эгелзэн. Тараалар сеп-тиң, бот-боттарыңе тырып, бектенгенер-даа. Ийла-ла-даа бир-ле өлөш дэң соонда, Чөмгир-Салам чөдө чыткан.

Ол түрүп келген көөргө, чаас-каан эвес, ийн-даа шоодай чөдө бөз хире эш-өрүктү болган. Чөмгир-Салам чөдө чөдө чөтпейн, чөдө азын чыдып катгынага муңгарып, эркен-дүшкөн машиналарын

дөзүп-дөзүрөөңгө боражып орган.

— Ажырас, өнүк, ыг-ла-на. Күсөк-күсөңгө, бора-хи-ри-жөдөгө-ле таварышпак-ка, чурттай бөз сен. Орук кыдың хаажылаан олук бо-луп тургай бис аан — деп, эркен чыгып төлгөң тараал-лар тарамык чыдыр үнүлгөп келген, хөмүн чазай хөтөп турган.

Чыдыр деп чүе мындыг бөдүр-дүр. Ону бөдүрбас хе-рек, эштер.

С. ВЛАД-ООЛ.

Чарлакчының фельетону

Халтан үндүр халды ор-ден ырышкылаң-даа.

Чөлаачы ол та канчаары ол чүе ийн, чычаанын мөзүп эгелзэн. Тараалар сеп-тиң, бот-боттарыңе тырып, бектенгенер-даа. Ийла-ла-даа бир-ле өлөш дэң соонда, Чөмгир-Салам чөдө чыткан.

Ол түрүп келген көөргө, чаас-каан эвес, ийн-даа шоодай чөдө бөз хире эш-өрүктү болган. Чөмгир-Салам чөдө чөдө чөтпейн, чөдө азын чыдып катгынага муңгарып, эркен-дүшкөн машиналарын

дөзүп-дөзүрөөңгө боражып орган.

— Ажырас, өнүк, ыг-ла-на. Күсөк-күсөңгө, бора-хи-ри-жөдөгө-ле таварышпак-ка, чурттай бөз сен. Орук кыдың хаажылаан олук бо-луп тургай бис аан — деп, эркен чыгып төлгөң тараал-лар тарамык чыдыр үнүлгөп келген, хөмүн чазай хөтөп турган.

Чыдыр деп чүе мындыг бөдүр-дүр. Ону бөдүрбас хе-рек, эштер.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.

С. ВЛАД-ООЛ.